

Hamlet al meu

Nu știu și, drept să spun, nici nu mă interesează din cale-afară s-o știu și s-o demonstrez, câtă vreme asta e convingerea mea absolută în materie de arte literare, că teatrul nu e decît o diviziune sau subdiviziune a liricii. Chiar cînd e vorba de comedie. Un autor de teatru care să fie-n același timp și de proză, mi se pare că s-a orientat greșit și că, dacă a ținut cu orice preț să-și valorifice orele pierdute și-ntr-alt gen decît acela al literaturii destinate scenei, trebuia s-o facă scriind versuri, sau măcar încercînd să scrie versuri. Că istoria literară îmi confirmă sau nu o asemenea ipoteză, repet, mi-ar fi perfect indiferent cîtă vreme ea e o convingere din cele mai intime și mai adînc înrădăcinate-n mine. Dar se-ntîmplă că un mare autor de teatru ca Ion Luca Caragiale s-a abătut și printr-ale prozei. Iar bijuteriile sale, care sînt Schițele și Momentele, m-ar putea descumpăni dacă nu mi-aș da seama că acestea sînt, în fond, mici secvențe de comedie, deci tot de teatru, pe cînd **La hanul lui Mânjoală**, **O făclie de Paști** sau **Păcat** rămîn demonstrația **per contrarium** că geniul autorului dramatic nu face casă bună cu proza. Dar, repet, asta e părerea mea, strict subiectivă, și am toate motivele, în ce mă privește, să nu abdic de la ea. Mai ales cînd un autor consacrat și de incontestabil succes scenic, ca vechiul meu amic Aurel Baranga, se orientează, în pragul deplinei maturități, spre tipărirea unui volum de versuri.

Mai am și alte multe argumente care să pledeze în favoarea tezei mele, că teatrul este o subdiviziune a vastului și inepuizabilului gen liric. N-o să stau să le mai enumăr, că aș face dintr-o introducere lămuritoare un eseu obositor. Dar mi-ajunge să spun că absorbția tot mai accentuată a pornirii lirice și, pînă la urmă, a textului liric însuși de către mijloacele psihotehnicii (termenul îi aparține lui Malraux)

reprezentate prin radio, cinema și televizie, nu face decât să-l constrângă pe autorul ce are curajul și înconștiența magnifică de-a se da astfel „în spectacol”, să fie cît mai nud sufletește, cît mai despuat de zorzoane și literatură, cît mai egal cu el însuși, cît mai șoptit, cît mai confesiv sau cît mai discursiv ori răcnit, vreau să spun cît mai sincer disperat în fața întregii lumi, ca și-n fața lui însuși. Un autor care se aude sau se vede la radio ori televizie nu se privește, de fapt, în oglindă? Și poți ține altfel de discursuri în fața oglinzii decât posedat de o sacră și reală forță lirică?

Și acuma, după ce am divagat atîta, să spun că textul ce urmează-n versuri face parte dintr-o recidivă a mea într-un domeniu pe care-l abandonasem, după catastrofa cădere de-acum 23 de ani a primei mele încercări teatrale, catastrofă la care m-a ajutat generos Tudor Mușatescu, regizorul improvizat al piesei **Asta-i ciudat !...** prezentată, ca să-și frîngă de-a binelea gîtul, chiar pe scena studioului Teatrului Național; ca și cum ai putea abandona poezia! Și încă poezia politică în care toți prietenii și tovarășii mei am crescut de la douăzeci de ani.

1969

M. R. P.

STRAJA

(intră din culise în sala mare unde Hamlet stă de vorbă cu Horatio) :

Un cîrd de soitari și măscărici
Au tras la poarta mică dinspre curte...

HAMLET

Prea bine ! fă-i pe toți să intre-aici
Ne-ntîrziat, că orele sînt scurte !

(către Horatio, după ieșirea Străjii) :

Iar tu, Horatio, dintre amici
Cel mai de preț, de nu ai fi unicul,
Rămîi de față, fiindcă vreau primirea
Actorilor, s-o fac cu tot tipicul
Și pe furiș să le strecor menirea
Ce-o au aici, cu arta lor aleasă,
Și poate nici nu știu cît îi apasă !
Eu singur de-i întîmpin, nu e greu
Ca spusa mea să pară ne-nțeleasă,
Pe cînd cu tine-alături, am și eu
Un călăuz și-un frate prin urzeala

Atîtor gînduri cîte mă-mpresoară
 Și pot să trag din ele doar beteala
 Ce-n vorba unui prinț e necesară.
 Vreau să le spun, prietene, anume
 Nu rolul ce aicea au să-l joace
 (Că lucrul ăsta nici nu prea se spune
 Artistului de soi, și nici nu-i place
 Să-i poruncești ca unui bucătar
 Ce feluri de mîncare să gătească),
 Țin să le fac primirea, așadar,
 Vorbind de arta lor actoricească
 Fără pretenții de comanditar,
 Ca un soldat cu camarazii lui
 Și astfel, grijă voi avea să pui
 Căldură-n glasul meu, oît mai firească,
 Nici prea zgîrcită, nici să-i măgulească,
 Și dreaptă prețuire să le-arăt ;
 Iar ce vor spune-n scenă, să le crească
 Dintr-o pornire dreaptă și egală
 Iar omu-n ei să nu dea îndărăt
 Innăbușit de gestul cabotin...

(în timp ce actorii intră pe ușa din fund)

De n-au intrat pe scara principală
 Călcată doar de purpura regală,
 Să se descurce-n voie, cel puțin !

(întorcîndu-se către actori, cu un salut)

Hoinară breaslă, dar mai scumpă mie
 Decît oricare sacră preoție,
 Voi, care spuneți ce-a gîndit poetul
 Și-n cuta minții sale încercați *de - a dreptul*
 Să îi pătrundeți oît mai pe deadreptul
 Spre-a-nfiripa o lume-abia visată
 Și-aevea-n fața noastră s-o nălțați
 Neprihănit, așa cum nu arată
 Decît altarul Maicii-Preacurate,
 Ce-ndemn spre voi mă poartă ca pe-un frate
 De vă socot pe toți, cu mine frați ?

(înaintînd spre ei cu un pas)

Cînd vezi dihoru-n chip de porumbiel,
 Cînd gaița în vultur se preface,
 Cînd șarpele ia ifos de drapel,
 Cînd lupul ține predică de pace,
 Voi nu aveți la ce vă mai preface.
 Priviți în jurul vostru : vorba goală
 În van și-a pus zorzoanele de gală,

Cînd nu-și boiește-n suliman și miere
Tot miezul de perfidie și fiere.

(arătînd spre sala tronului)

O să vedeți ce inimi ca de iască
Se înfoiesc și se tîrăsc și mint
Setoase de putere și argint,
Cum peste chipul slut își pun o mască
În care-ajung să creadă pîn' la urmă
Că sînt ce nu-s, că pot ce n-ar fi-n stare,
Iar toți s-ar vrea stăpîni peste o turmă
De lighioane necuvîntătoare...

(ca pentru sine)

Dar ce deșteptăciune e aceia
Ce nu lucrează să păstreze dreaptă
Balanța între inimă și faptă ?
Care în loc să vrea să afle cheia
Prin care-un suflet volnic se deschide
În fața celorlalți, ca să-l cunoască
La fel ca pe un frate, — în perfide
Lucrări, încearcă doar să potrivească
Un chip, din golul care-n el se cascade
Ce dar sărac, ce stearpă-alcătuire
Pe care o-nțîlmim ades la unii
Ce-n loc să fie-ntregi, egali cu sine,
Își cheltuiesc a minții-nchipuire
Spre a se dedubla, cum fac nebunii !

(iarăși, către actori)

Le știți acestea toate, foarte bine,
Și-n meșteșugul vostru căutați
Să fiți la fel cu voi în orice clipă !
De-aceia, cred, cu mine sînteți frați
Cînd, înălțați pe-a versului aripă,
Cătați întrînsul viul adevăr
Și-i dăruiți simțire și făptură,
Iar rolul, învățat de-a-fir-a-păr,
Din suflet îl roștiți, nu doar din gură.
Deci, vă doresc, în ce-o să ne-arătați
Ființa voastră să se recunoască,
Voi înșivă să fiți, adevărați,
Cînd toți și toate aicea poartă mască !...

(Se dă la o parte și actorii încep reprezentația.)